

Wielki Mur Świąteł. Globalne skutki działalności chińskiej dalekomorskiej floty rybackiej

Michał Bogusz

Chińska dalekomorska flota rybacka (Distant Water Fishing, DWF) to armada kutrów rybołówczych, dotowanych, kontrolowanych, chronionych i zorganizowanych pośrednio lub bezpośrednio przez państwo. DWF, realizując połowy komercyjne, w dużym stopniu nielegalne, a często de facto prowadząc działalność kłusowniczą, równocześnie wykonuje zadania postawione jej przez partię i państwo w zakresie bezpieczeństwa narodowego. To nie tylko narzędzie w polityce zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego Chin, lecz także środek realizacji strategii militarnej działań w „szarej strefie” oraz instrument budowy wpływów w państwach Globalnego Południa. Dlatego analiza działalności DWF wymaga wyjścia poza ramy myślenia kategoriami gospodarki morskiej, której cele w wypadku Chińskiej Republiki Ludowej są drugorzędne wobec planów realizacji wizji Chin jako „Wielkiej Potęgi Morskiej”.

Dalekomorska flota cieni

Peruwiańscy rybacy ochrzczili DWF mianem „Wielkiego Muru Świąteł” (*El Gran Muro de Luz*)¹, ponieważ trałując zazwyczaj z wyłączonymi nadajnikami u wybrzeży innych państw, kutry te są widoczne tylko na zdjęciach satelitarnych lub ekranie radarów jako mur świąteł. Mimo że DWF operuje od wybrzeży Chin do wód otaczających Antarktydę oraz od łowisk wokół Afryki Subsaharyjskiej do granic wód terytorialnych państw Ameryki Łacińskiej, niewiele wiadomo o tej flocie. Wynika to nie tylko z nagminnego wyłączania obowiązkowych w nawigacji cywilnej radionadajników Systemu Automatycznej Identyfikacji (Automatic Identification System, AIS), lecz przede wszystkim z celowego ukrywania danych przez Pekin oraz ze złożonej struktury własnościowej.

Oficjalne dane opublikowane przez Radę Państwową ChRL w 2023 r. mówią o 177 przedsiębiorstwach zaangażowanych w połowy dalekomorskie, dysponujących 2551 jednostkami, z których operować po pełnym morzu ma 1498 kutrów². Roczne połowy mają oscylować w granicach 2,33 mln ton, a główne obszary połowowe to Ocean Spokojny, Ocean Indyjski i południowy Atlantyk oraz morza wokół Antarktydy. Z dużym prawdopodobieństwem można jednak stwierdzić, że te dane są wielokrotnie niższe. Niezależne szacunki, oparte na analizie danych satelitarnych, informacji handlowych czy

¹ J. Goodman, *El Gran Muro de Luz: el poder marítimo chino en Sudamérica*, AP, 24.09.2021, apnews.com.

² *Development of China's Distant-Water Fisheries*, Rada Państwowa ChRL, październik 2023, scio.gov.cn.

rejestrów statków z wielu państw wskazują, że DWF liczy od 16 tys.³ do 17 tys.⁴ jednostek, z których część operuje pod banderą obcych państw.

Struktura DWF jest zróżnicowana pod względem technicznym i operacyjnym. Dominują trawlerzy jako podstawowe jednostki połowowe, których zidentyfikowano 1821 w samej tylko próbie badawczej Overseas Development Institute (ODI)⁵. Trawlerzy są szczególnie szkodliwe ze względu na stosowanie metod trałowania dennego, niszczącego ekosystemy morskie. Według ODI inne kluczowe jednostki to kutry do połowu kałamarnic, stanowiące 13% floty, kutry operujące takłami (20,7%) oraz okrężnicami (7,5%). Kluczowym elementem umożliwiającym tak masową skalę działań jest flota pomocnicza, w tym chłodniowce, tankowce oraz bazy pływające, które pozwalają kutrom DWF na prowadzenie operacji przez całe lata bez konieczności zawijania do portów. Czyni to DWF niemal niezależną od zewnętrznej infrastruktury. Sprzyja to równocześnie procedurom przeładunku na morzu i ukrywaniu nielegalnych połowów.

Powstanie DWF nie jest wynikiem gry wolnorynkowej, ale masowej, systemowej interwencji państwa. ChRL jest największym na świecie dawcą subsydiów rybackich, prze-

znacza na ten cel od 7,2 mld dolarów do 16,5 mld dolarów rocznie⁶. Bez tego wsparcia większość DWF byłaby nierentowna. DWF jest po prostu zbyt liczna, jednak Pekin potrzebuje dużej liczebnie floty DWF jako narzędzia do działań w szarej strefie. System wsparcia finansowego dla DWF ewoluował od połowy lat 80. (w 1985 r. ruszyła pierwsza wyprawa 13 kutrów do brzegów Afryki Zachodniej) – od prostych dopłat do paliwa w stronę bardziej subtelnych mechanizmów, jak: specjalne transfery płatnicze zarządzane przez władze lokalne (co utrudnia ich śledzenie); finansowanie ze środków publicznych infrastruktury i baz dla DWF (także w ramach Inicjatywy Pasa i Szlaku, BRI); ulgi podatkowe i preferencyjne pożyczki; zwolnienia z ceł i podatków importowych; „kontrakty obronne” w ramach Ludowej Milicji Morskiej⁷.

Na zmianę sposobów wsparcia DWF wpływ miała również presja polityczna ze strony państw Globalnego Południa. W odpowiedzi Chiny zaczęły także inwestować w porty rybackie i zakłady przetwórcze w takich państwach jak Ghana, Mauretania czy Peru. Wszystko odbywa się pod hasłem wpierania rozwoju i udzielania pomocy lokalnym rybakom, ale w rzeczywistości cała ta infrastruktura tworzy zamknięty obieg logistyczny, kontrolowany przez państwowe konglomeraty, takie jak China National Fisheries Corporation (CNFC) czy China Poly Group⁸, która jest państwową spółką zbrojeniową. Według szacunków ODI, aż 49% całości dofinansowania ze strony władz ChRL to „szkodliwe subsydia”, czyli takie, które zwiększają zdolność połowową ponad stan zasobów. Środki te trafiają w większości do DWF, mimo że generuje ona jedynie ok. 22% całkowitego chińskiego połowu według oficjalnych danych. **Kwestie ekonomiczne są jednak dla Pekinu drugorzędne, ponieważ DWF jest przede wszystkim projektem politycznym i elementem strategii bezpieczeństwa morskiego ChRL.**

” Szacunki oparte na analizie danych satelitarnych, informacji handlowych czy rejestrów statków wskazują, że DWF liczy 16–17 tys. jednostek, z których część operuje pod banderą obcych państw.

³ *China's Global Fishing Offensive*, Komisja Specjalna ds. Komunistycznej Partii Chin oraz Podkomisja ds. Transportu i Bezpieczeństwa Morskiego przy Komisji Izby Reprezentantów ds. Bezpieczeństwa Wewnętrznego, styczeń 2026, chinaselect-committee.house.gov.

⁴ ODI to niezależny, brytyjski think tank zajmujący się badaniami nad rozwojem międzynarodowym, polityką publiczną i walką z ubóstwem. *China's distantwater fishing fleet Scale, impact and governance*, ODI, czerwiec 2020, media.odi.org.

⁵ *Ibidem*.

⁶ Zob. A. Martin, *The Chinese fishing army: a threat to Latin America*, CEEEP, 17.03.2021, ceep.mil.pe.

⁷ Zob. *China's Fisheries Subsidies Propel Distant-Water Fleet*, OCEANA, wrzesień 2021, oceana.org.

⁸ Zob. *China's distantwater fishing fleet...*, op. cit.

Błękitny spichlerz

Według raportu FAO Chiny odpowiadały w 2022 r. za ok. 40% globalnej produkcji ryb, a skutkiem ich rabunkowej polityki rybołówczej był spadek światowych morskich połowów z 14,4 mln ton (2015) do 11,8 mln ton (2022)⁹. Równocześnie cytowany wcześniej raport organizacji Oceana, oparty na danych AIS oraz Global Fishing Watch, pokazuje, że na wszystkie 57 tys. chińskich jednostek zdolnych do połowów przypadało 44% globalnej widocznej aktywności połowowej w latach 2022–2024, ale za większość odpowiadały właśnie trawlerzy dalekomorskie DWF. Taka koncentracja zasobów przekłada się na dominację rynkową. Chiny są największym eksporterem owoców morza z obrotami rzędu 18,5 mld dolarów, a ich flota rybacka odpowiada za ok. 35–40% raportowanych połowów na pełnym morzu. Szacuje się, że 60–65% połowów dokonywanych przez flotę DWF trafia bezpośrednio na rynek wewnętrzny Chin, które są światowym liderem w hodowli ryb (74,1 mln ton produkcji całkowitej w 2024 r., z czego 60,8 mln ton to akwakultura), ale sektor ten wymaga ogromnych ilości mączki rybnej¹⁰. To DWF dostarcza surowca do produkcji karmy dla ryb hodowlanych, co de facto oznacza transfer taniego białka z biedniejszych regionów świata do Chin¹¹. Rybołówstwo dalekomorskie stało się jednym z filarów żywnościowego bezpieczeństwa narodowego, niezależniąc Chiny od wahań cen na rynkach międzynarodowych.

Rola DWF jako jednego z kluczowych elementów chińskiej strategii bezpieczeństwa żywnościowego nie jest przypadkowa. XIII Plan

Rozwoju Rybołówstwa Oceanicznego z 2017 r. określa ją jako narzędzie „zapewniające narodowe bezpieczeństwo żywnościowe” w obliczu wyczerpania zasobów przybrzeżnych. Chiny, z rosnącym zapotrzebowaniem na białko odzwierzęce, co jest związane z bogaceniem się społeczeństwa i zmianą przyzwyczajęń żywieniowych, zależą od importu i dalekomorskich połowów, uniknęły jednak pełnej zależności od handlu. ChRL odpowiada za 36% globalnego spożycia ryb. Między 1961 r. a 2021 r. konsumpcja ryb per capita wzrosła z 4,3 kg do 41,6 kg¹³. Ostatecznie bezpieczeństwo żywnościowe stało się priorytetem strategicznym ChRL w okresie pandemii COVID-19, co znalazło odzwierciedlenie w XIV Planie Pięcioletnim (2021–2025), w którym sektor ten po raz pierwszy umieszczono w sekcji bezpieczeństwa ekonomicznego, obok energii i finansów¹⁴. Ostatecznie, zdobył dominującą pozycję w światowym sektorze rybołówczym, choć ChRL odniosła ten sukces kosztem zdewastowania sektora rybołówczego swoich potencjalnych sojuszników na Globalnym Południu. Problem nie polega na tym, że DWF działa na łowiskach w wyłącznych strefach ekonomicznych (WSE) jednych państw na podstawie porozumień, jak m.in. u wybrzeży Ghany, Nigerii, Senegal, Gwinea-Bissau czy Liberi, a w przypadku innych – poza wszelkimi ramami prawnymi. Destrukcyjny charakter aktywności DWF wynika z połączenia kilku czynników: skali operacji i wypieraniu miejscowych rybaków z ich tradycyjnych łowisk; nieraportowaniu połowów (przeławianiu) lub kłusownictwie; eliminacji – wskutek eksportu do Chin z lokalnych łańcuchów żywnościowych – znacznego źródła białka i kalorii; masowej korupcji, która towarzyszy chińskim rybakom.

Chiny są największym eksporterem owoców morza z obrotami rzędu 18,5 mld dolarów, a ich flota rybacka odpowiada za ok. 35–40% raportowanych połowów na pełnym morzu.

⁹ *The State of World Fisheries and Aquaculture 2024*, FAO, 2024, fao.org.

¹⁰ *Zob. China's Food Future*, Moore Foundation, 28.04.2026, systemiq.earth.

¹¹ *Role and impact of China on world fisheries and aquaculture*, Parlament Europejski, luty 2022, europa.eu.

¹² 十三五”全国远洋渔业发展规划, Ministerstwo Rolnictwa i Spraw Wiejskich, 15.12.2017, moa.gov.cn.

¹³ J. Miziołek, *Spożycie ryb na świecie – jak wypada spożycie ryb w Polsce na tle świata?*, Wiadomości Spożywcze, 7.03.2023, wiadomoscispozywcze.pl.

¹⁴ 十四五”国家信息化规划, Rada Państwowa ChRL, 28.12.2021. gov.cn.

Saiko – użyteczne „śmieciowe” ryby

W Afryce Subsaharyjskiej ryby pelagiczne jak *sardinella* pokrywają do 18% białka zwierzęcego w diecie, a w państwach nadbrzeżnych jak Mozambik czy Namibia nawet więcej. Suszenie i wędzenie umożliwiają przechowywanie i transport na duże odległości bez chłodni, co jest kluczowe w tropikalnym klimacie dla ubogich społeczności¹⁵. Stanowią ważny element bezpieczeństwa żywnościowego, zwłaszcza dla dzieci i kobiet w wieku rozrodczym, dla których zapewniają ponad 15% dziennego zapotrzebowania na wapń, jod, żelazo, selen, cynk, witaminy B12 i D oraz kwasy omega-3, co pomaga walczyć z niedoborami żywieniowymi¹⁶. Jednak działalność DWF ma charakter de facto kłusowniczy,¹⁷ co prowadzi do przetrzebienia łowisk, stanowiących tradycyjne źródło ryb pelagicznych, destabilizacji lokalnych rynków i zapaści tradycyjnego rybołówstwa w państwach afrykańskich. W efekcie prowadzi to nie tylko do niedoborów ważnego składnika diety, lecz także uderza w podstawy lokalnych gospodarek regionów nadbrzeżnych. Negatywny wpływ połowów DWF na PKB państw nadbrzeżnych jest nominalnie niski¹⁸, ale ma destrukcyjny wpływ na bezpieczeństwo żywnościowe całej Afryki i kohezję społeczną w społecznościach rybackich.

Doskonały przykład stanowi Ghana, gdzie ryby dostarczają około 60% białka zwierzęcego w diecie, sektor rzemieślniczy wspiera około 3 mln ludzi, ale chińskie korporacje kontrolują blisko 90% przemysłowej floty trawlerów poprzez fikcyjne *joint ventures*, by obejść zakaz własności zagranicznej. Chińskie trawlery łowią nielegalnie małe ryby pelagiczne za pomocą zmodyfikowanych sieci, co spowodowało spadek dochodów lokalnych rybaków o 40% w ciągu 15–20 lat i doprowadziło do gwałtownego zmniejszenia populacji małych ryb pelagicznych. Suszenie i wędzenie ryb tradycyjnie należą do kobiet i stanowią źródło ich niezależności finansowej¹⁹. Zapaść w populacji ryb pelagicznych wpędza je w długi i skazuje na ubóstwo, co ma reperkusje społeczne w wielu regionach nadmorskich²⁰. Surowiec, który tradycyjnie pozyskiwały od miejscowych rybaków, teraz muszą kupować od chińskich przedsiębiorstw w postaci zamrożonych bloków niskiej jakości lub bezpośrednio od chińskich rybaków na czarnym rynku, na którym często dominują celowo poławiane młode osobniki – proceder zdobył nawet własną nazwę *saiko*²¹. Najlepszej klasy połowy trafiają do nielegalnego handlu na morzu, gdzie przemysłowe trawlery przeładowują je na statki chłodnie płynące do Chin.

» **Działalność DWF ma charakter de facto kłusowniczy, co prowadzi do przetrzebienia łowisk, stanowiących tradycyjne źródło ryb pelagicznych, destabilizacji lokalnych rynków i zapaści tradycyjnego rybołówstwa w państwach afrykańskich.**

¹⁵ Zob. S. Bunting et al, *Evaluating rational and healthy use options for small pelagic fish species in sub-Saharan Africa*, „Food Security” 16(4), październik 2024.

¹⁶ Zob. J. Robinson et al, *Dried fish provide widespread access to critical nutrients across Africa*, „Proceedings of the National Academy of Sciences” Vol. 122, No. 39, wrzesień 2025.

¹⁷ Ponad 60% jednostek DWF prowadzi na całym świecie nielegalne, niezgłoszone i nieuregulowane połowy. Zob. *An Investigation into the Dubious Chinese Distant-Water Fishing Fleet (DWF)*, Investigative Journalism, Reportika 2023. ij-reportika.com

¹⁸ W Afryce państwa nadbrzeżne tracą między 0,1% a 1% PKB. Zob. E. Seiyafa et al, *Chinese fishing in West Africa: Responding to the environmental and social impacts*, Atlantic Council 2025. atlanticcouncil.org W Ameryce Łacińskiej to jeszcze mniej i starty nie są nawet ujęte w statystyki, ponieważ w relacji do PKB zwykle pozostają w zakresie ułamków procenta, głównie ze względu na relatywnie mały udział sektora rybołówczego w gospodarce krajowej.

¹⁹ W. Tycholiz, *Afrykańskie ryby w chińskich sieciach*, Polskie Centrum Studiów Afrykanistycznych 10.09.2020; pcsa.org.pl

²⁰ *ON THE PRECIPICE: Crime and corruption in Ghana’s Chinese-owned trawler fleet*, Environmental Justice Foundation październik 2022. ejfoundation.org

²¹ Termin *saiko* (wcześniej *saite*) pochodzi z lat 70. XX wieku od japońskiego określenia na „śmieciowe” ryby, ale dla ghańskich rybaków oznacza „dobre” lub „użyteczne” ryby, głównie małe gatunki pelagiczne, jak *sardinella*. Trawlery przemysłowe, zbudowane do połowów ryb demersalnych, celowo łowią ryby pelagiczne za pomocą nielegalnych sieci, aby wymienić je na paliwo lub gotówkę miejscowym rybakom, którzy nie będąc w stanie z nimi konkurować, pomagają wprowadzać kontrabandę do obiegu. Zob. J. Aldred, *Saiko fishing costs Ghana tens of millions of dollars in a single year*, Dialogue Earth, 13.06.2019, dialogue.earth.

Podobny schemat powtarza się w większości państw nadbrzeżnych Afryki, ale konsekwencje spadku dostępności ryb pelagicznych dotyczą społeczności na całym kontynencie. W państwach takich jak Ghana DWF i *saike* przyczyniają się do pogłębienia kryzysu instytucji państwa. Załogi trawlerów przekupują inspektorów rybackich i opłacają się urzędnikom portowym. W efekcie nielegalne praktyki są tuszowane przez ludzi, którzy mają je zwalczać. Wraz z pogłębiającym się kryzysem społecznym i ekonomicznym staje się to paliwem dla ruchów opozycyjnych. Działania DWF przestały być traktowane jako problem wyłącznie ekologiczny, stając się kwestią narodowego bezpieczeństwa i suwerenności, co drastycznie wpływa na relacje dyplomatyczne z Pekinem. Równocześnie mechanizmy korupcyjne DWF pozwalają Chinom na przejęcie dużej części elit politycznych w państwach nadbrzeżnych.

Podobna sytuacja ma miejsce w Ameryce Południowej, gdzie jednak państwa nadbrzeżne są silniejsze i dysponują strażą ochrony wybrzeża i marynarką wojenną,

” Załogi trawlerów przekupują inspektorów rybackich i opłacają się urzędnikom portowym. W efekcie nielegalne praktyki są tuszowane przez ludzi, którzy mają je zwalczać.

co zmusza DWF do operowania na granicach wyłącznych stref ekonomicznych (WSE) tych państw. Masowe odławianie kałamarnic przez chińskie jednostki, zazwyczaj bez licencji i przy wyłączonych systemach AIS, wciąż jednak pozbawia lokalnych rybaków zasobów, które migrują między wodami międzynarodowymi a morzem terytorialnym lub WSE²². W 2020 r. straty gospodarcze Ameryki Południowej z tytułu nielegalnego rybołówstwa oszacowano na 2,3 mld dolarów²³. Generuje to analogiczne jak na kontynencie afrykańskim napięcia w relacjach z Chinami.

Antychińskie sentymenty

Wysiłek połowowy²⁴ chińskiej floty wzrósł u wybrzeży Argentyny o 800% w ciągu dekady²⁵. Prowadzi to do incydentów zbrojnych – argentyńska straż przybrzeżna kilkakrotnie otwierała ogień do chińskich jednostek, a w 2016 r. zatopiła jedną z nich²⁶, ale Chiny zawsze starają się szybko wyciszyć wszystkie kontrowersje wokół DWF. Brak badań na temat, na ile antychińskie sentymenty przyczyniły się do zwycięstwa w 2023 r. Javier Milei w wyborach prezydenckich w Argentynie, ale antychińska narracja wzmacniała jego wizerunek antylewicowego outsidera. Milei, dążąc do zbliżenia z USA, zintensyfikował patrole morskie i doprowadził do wspólnych ćwiczeń z amerykańską marynarką w celu zwalczania nielegalnych połowów. Niemniej duże zadłużenie Argentyny wobec Chin i zależność od eksportu soi i wołowiny do ChRL zmuszają Buenos Aires do ostrożnego podejmowania działań, by nie sprowokować odwetu ekonomicznego Pekinu. Nie zmienia to faktu, że w innych państwach Ameryki Łacińskiej zachodzą podobne procesy.

W 2020 r. ponad 500 chińskich trawlerów zebrało się koło wysp Galapagos, wywołując protesty rybaków i ekologów. Lokalna grupa „Front dla Rezerwatu Morskiego Galapagos” oskarżała Chiny o niszczenie zasobów tuńczyka i kałamarnic. W 2021 i 2024 r. Chile, Peru, Ekwador i Kolumbia wydały wspólne oświadczenia potępiające „dużą flotę obcych statków” (czytaj: chińskich) za nielegalne połowy w ich WSE. W Peru niecodzienny sojusz wojskowych i rybaków sprzeciwia się rosnącej zależności

²² A. Godono, *Combating IUU Fishing in the South American Pacific: An Opportunity to Counter Chinese Influence Closer to Home*, National Defense University Press, 9.01.2026, ndupress.ndu.edu.

²³ C. Piñona, A. Beirão, *IUU Fishing Enforcement in the Southwest Atlantic Ocean: The 201-Mile Challenge for Coastal State Security*, *Revista De Relaciones Internacionales, Estrategia Y Seguridad*, 20(2), s. 122.

²⁴ Wysiłek połowowy (*fishing effort*) to miara intensywności eksploatacji zasobów rybnych, określana jako kombinacja wielkości statku, mocy jego silnika oraz liczby dni spędzonych na połowach. Jest to kluczowy parametr w zarządzaniu rybołówstwem, używany do ustalania limitów połowowych w celu zapewnienia zrównoważonej gospodarki zasobami. Zob. *Coordinating Working Party on Fishery Statistics*, FAO, fao.org.

²⁵ N. Kuo, *US, Argentina to cooperate, combat illegal Chinese fishing*, VOA, 28.03.2024, voanews.com.

²⁶ *Argentina sinks Chinese fishing boat Lu Yan Yuan Yu 010*, BBC, 16.03.2016, bbc.com.

gospodarczej od Chin jako zagrożeniu dla bezpieczeństwa – m.in. prowadzą kontrolę portów²⁷. Wzrost liczebności DWF ze 155 jednostek do 205 u wybrzeży Peru w latach 2023–2024 przyczynił się do zaostrzenia regulacji i zablokowania wizyt chińskich kutrów w miejscowych portach²⁸. DWF wykazuje jednak niezwykłą zdolność do adaptacji i relokacji. Gdy w 2024 r. Peru zablokowało dostęp do swoich portów dla statków podejrzanych o nielegalne połowy, flota natychmiast przeniosła swoje centra logistyczne do chilijskich portów Iquique i Valparaíso, kontynuując eksploatację tych samych zasobów w regionie²⁹. W Afryce do antychińskich protestów na tle działalności DWF dochodziło, obok Ghany, m.in. w Gambii, RPA, Senegal, Nigerii i Sierra Leone. Benin, Togo i Ghana prowadzą wspólne patrole.

Chiński system baz dalekomorskich dla DWF integruje porty, stocznie remontowe i przetwornice. System ten pozwala ChRL na sprawowanie niemal całkowitej kontroli nad

łańcuchem wartości. Nawet jeśli ryby są poławiane u wybrzeży Afryki, to przetwarzane są w chińskich hubach, jak Dalian czy Qingdao, a następnie reeksportowane do Europy czy USA jako produkty chińskie. Obecnie udział ChRL w światowej produkcji owoców morza i produktów wodnych wynosi ok. 30–35%³⁰, co daje jej ogromną siłę w dyktowaniu cen i prowadzi do zamykania konkurencyjnych zakładów przetwórczych w innych państwach. Nic dziwnego, że prowokuje to oskarżenia o powielanie modelu kolonialnej eksploatacji³¹.

” **Udział ChRL w światowej produkcji owoców morza i produktów wodnych wynosi ok. 30–35%, co daje jej ogromną siłę w dyktowaniu cen i prowadzi do zamykania konkurencyjnych zakładów przetwórczych.**

Ludowa Milicja Morska

Działalność DWF wpisuje się w model operacyjny Ludowej Milicji Morskiej (LMM). LMM to zorganizowana, paramilitarna część chińskiego systemu obrony morskiej. Składa się głównie z jednostek rybackich, statków cywilnych oraz wyspecjalizowanych załóg, które formalnie mogą występować jako podmioty cywilne. W praktyce realizują na morzu cele wyznaczone przez organy partyjno-państwowe: egzekwowanie roszczeń terytorialnych, rozpoznanie, obecność na spornych akwenach, blokowanie lub nękanie jednostek obcych oraz wspieranie działań Zbrojnej Milicji Ludowej, która pełni także rolę straży wybrzeża, oraz Marynarki Wojennej ALW³². Znaczenie LMM polega na tym, że umożliwia ona państwu operowanie metodą faktów dokonanych na morzu bez przechodzenia do jawnej operacji wojskowej. Jest to szczególnie istotne na akwenach spornych, jak Morze Południowochińskie czy Morze Wschodniocihńskie. Przykładem jej działań są masowe koncentracje jednostek przy spornych rafach, eskortowanie chińskich okrętów, utrudnianie zaopatrzenia filipińskich placówek czy demonstrowanie „cywilnej” aktywności ekonomicznej na spornych akwenach. Pekin stosuje tutaj często tzw. strategię kapusty, otaczając sporne rafy „warstwami” jednostek rybackich, straży przybrzeżnej i marynarki wojennej. Nową strategię LMM zaprezentowała w dniach 24–26 grudnia 2025 r., kiedy ponad 2 tys. statków

²⁷ A. Chakrabarty, *Illegal, Unreported and Unregulated Fishing in Latin American Waters by China's Distant Water Fleet- Concerns*, Indian Council of World Affairs, 7.01.2025, icwa.in.

²⁸ A. Illueca, *China and LAC at Odds: Blue Diplomacy in the Era of IUU Fishing*, China Global South Project, 4.12.2025, chinaglobalsouth.com.

²⁹ *China's Global Fishing Offensive*, op. cit.

³⁰ Chiny wyprodukowały 64,5 mln ton ryb i owoców morza w 2022 r., co stanowiło 35% globalnej produkcji (ok. 187 mln ton). W akwakulturze udział ChRL to nawet 60% (49,6 mln ton). Zob. *The State of World Fisheries and Aquaculture 2024*, op. cit.

³¹ Por. *New evidence shows Chinese, West African governments must rein in rogue fishing fleet*, Greenpeace International, 20.05.2015, greenpeace.org; A. Ebo'o, *China's Domination of Distant-Water Fishing: The Impact on West and Central Africa*, Hoover Institution 2022, hoover.org; C. Rogers, *The dark side of China's foreign fishing boom*, Mongabay, 2.06.2016, mongabay.org.

³² W ocenie amerykańskiego Departamentu Obrony jest to komponent sił zbrojnych ChRL, działający pod kontrolą wojskową i ostatecznie podporządkowany Centralnej Komisji Wojskowej przez lokalne struktury ALW. W czasie pokoju jej główną rolą jest wzmacnianie presji w ramach chińskich roszczeń morskich. Zob. *Military and Security Developments Involving the People's Republic of China December 2024*, Departament Obrony USA, 2024, s.VIII, defence.gov.

ułożyło się w kształt odwróconej litery „L” o długości 470 km, odcinając dostęp do części Morza Wschodniochińskiego³³. Równocześnie śledzenie LMM jest wyjątkowo trudne, ponieważ jej jednostki regularnie dezaktywują radionadajniki AIS.

Nawet gdy DWF operuje daleko od akwenów morskich, do których Chiny zgłaszają pretensje terytorialne, to nadal realizuje cele polityczne Pekinu. Jej aktywność jest precyzyjnie związana

” **Przykładem działań LMM są masowe koncentracje jednostek przy spornych rafach, eskortowanie chińskich okrętów, utrudnianie zaopatrzenia filipińskich placówek czy demonstrowanie „cywilnej” aktywności ekonomicznej na spornych akwenach**

z interesem i kalendarzem dyplomatycznym ChRL. W 2018 r. w czasie szczytu G20 w Argentynie chińskie Ministerstwo Rolnictwa i Spraw Wiejskich wydało administracyjny nakaz³⁴ odsunięcia chińskich jednostek dalekomorskich od granic WSE państw regionu i natychmiastowego odwołania statków z obszarów ryzyka, aby uniknąć incydentów dyplomatycznych podczas szczytu. W marcu 2019 r. ministerstwo wydało kolejne „zawiadomienie” po incydencie z jednostką „华翔801”, która miała nielegalnie wejść na wody Argentyny i opierać się kontroli. Nakazano ponownie utrzymywać statki dalekomorskie co najmniej trzy mile morskie od granic WSE państw sąsiednich i nakazano współpracę z obcymi organami kontroli. Co ważne, dokument uzasadniał działania także potrzebą stworzenia „dobrej atmosfery” przed 70. rocznicą powstania ChRL i II Forum Pasa i Szlaku³⁵.

Bezsilność systemu ONZ

System organizacji międzynarodowych funkcjonujących w ramach ONZ pozostaje bezsilny wobec oceanicznego kłusownictwa Chin. Państwa dotknięte negatywnymi skutkami działalności DWF próbują interweniować poprzez mechanizmy wielostronne, jednak chińska dyplomacja skutecznie paraliżuje wiele z tych inicjatyw. We wrześniu 2025 r. weszło w życie historyczne porozumienie Światowej Organizacji Handlu (WTO), którego celem jest eliminacja szkodliwych dopłat do rybołówstwa³⁶. Chiny, jako członek WTO, ratyfikowały umowę, co teoretycznie zobowiązuje je do zaprzestania dotowania statków zaangażowanych w nielegalne połowy oraz do zwiększenia przejrzystości w raportowaniu wydatków na DWF. Jednak wobec paraliżu systemu rozstrzygania sporów w WTO egzekwowanie tych przepisów pozostaje pod znakiem zapytania.

Zarazem w takich strukturach jak Regionalna Organizacja ds. Zarządzania Rybołówstwem na Południowym Pacyfiku (South Pacific Regional Fisheries Management Organisation, SPRFMO) Chiny systematycznie wykorzystują zasadę konsensusu do blokowania niekorzystnych dla nich decyzji. W 2026 r. UE proponowała na forum SPRFMO podniesienie wymaganego odsetka inspekcji zagranicznych statków w portach z 5% do 50%. Większość członków popierała tę zmianę, ale Chiny zablokowały konsensus w tej sprawie. Pekin blokuje także próby wprowadzenia wiążących norm dotyczących warunków pracy załóg (przypadki pracy przymusowej są powszechne na chińskich kalmarowcach³⁷), argumentując to naruszeniem suwerenności³⁸.

Presja międzynarodowa przynosi jednak pewne efekty. FAO ogłosiła³⁹ w 2025 r., że Chiny stały się stroną Porozumienia o Środkach Państwa Portu (PSMA), co ma teoretycznie ułatwić kontrolę nielegalnych

³³ Sokabe-Mori Aki, *China's Maritime Militia Is a Growing Threat*, Japan Forward, 26.03.2026, japan-forward.com.

³⁴ 农业农村部下发通知: 严防远洋渔业发生涉外违规事件, The Paper, 30.11.2018, thepaper.cn.

³⁵ 农业农村部: 加强远洋渔业安全管理, 严禁越线捕捞, The Paper, 22.03.2019, thepaper.cn.

³⁶ *Agreement on Fisheries Subsidies*, WTO, 17.06.2022, wto.org.

³⁷ K. Northrop, *Chinese squid fishing linked to labor, environmental abuses*, The Washington Post, 17.09.2025, washingtonpost.com.

³⁸ *U.S. Leads the Way to Strengthen Monitoring and Control of Fishing in the South Pacific*, NOAA, 12.03.2025, noaa.gov.

³⁹ *China becomes Party to the PSMA*, FAO, 16.04.2025, fao.org.

połowów w portach i ograniczać możliwość wprowadzania na rynki krajowe i międzynarodowe ryb pochodzących z nielegalnych połowów. Formalnie więc Chiny zaczęły wzmacniać narzędzia kontroli DWF. Już od 2020 r. Pekin wydaje autonomiczne sezonowe moratoria na połowy kałamarnic w wybranych rejonach pełnego morza⁴⁰. W styczniu 2024 r. zapowiedziano pełne wdrożenie elektronicznego raportowania przez chińskie jednostki zatwierdzonych do połowów na pełnym morzu,⁴¹ lecz nie wiadomo, jakie konsekwencje mają ponosić statki, które pływają mimo braku takiego zatwierdzenia. Skuteczność tych instrumentów pozostaje przede wszystkim zależna od woli Pekinu, by egzekwować przepisy, utrzymywać przejrzystość danych i współpracować z innymi państwami oraz regionalnymi organizacjami ds. zarządzania rybołówstwem, jak wspomniana SPRFMO.

Perspektywy

Działalność DWF jest fenomenem wykraczającym poza tradycyjne ramy aktywności gospodarczej. Jej cele komercyjne są nierozdzielnie splecione z interesami ekonomicznymi, politycznymi i wojskowymi ChRL. DWF stała się skutecznym narzędziem Pekinu w projekcji siły, a jej działalność zmienia realia polityczne, ale też ekologiczne na oceanach świata.

Równocześnie DWF stwarza zagrożenie dla bezpieczeństwa żywnościowego państw Globalnego Południa i grozi degradacją zasobów morskich. Systematyczne omijanie regulacji międzynarodowych przez DWF oraz stosowanie łapówek w wielu państwach nadbrzeżnych stawiają przed społecznością międzynarodową konieczność wypracowania nowych, bardziej stanowczych metod egzekucji porozumień i zwalczania korupcji transnarodowej. Asertywność takich państw jak Argentyna sugeruje, że elementem presji na Pekin musi być skuteczne użycie siły w granicach wyznaczonych przez prawo międzynarodowe. Niemniej tak długo, jak Pekin traktuje zasoby oceaniczne jako zasób strategiczny, potrzebny do przetrwania systemu politycznego ChRL, chińska DWF pozostanie trwałym elementem globalnej gospodarki morskiej. Będzie wciąż wychodzić poza granice prawa międzynarodowego i testować wytrzymałość morskich ekosystemów.

---

⁴⁰ Wei Yuan, Xuejiao Pan, *The fishing moratorium regime under the framework of global marine governance: insights from China*, *Frontiers in Marine Science*, 20.10.2025, vol. 12, frontiersin.org.

⁴¹ *Ibidem*.